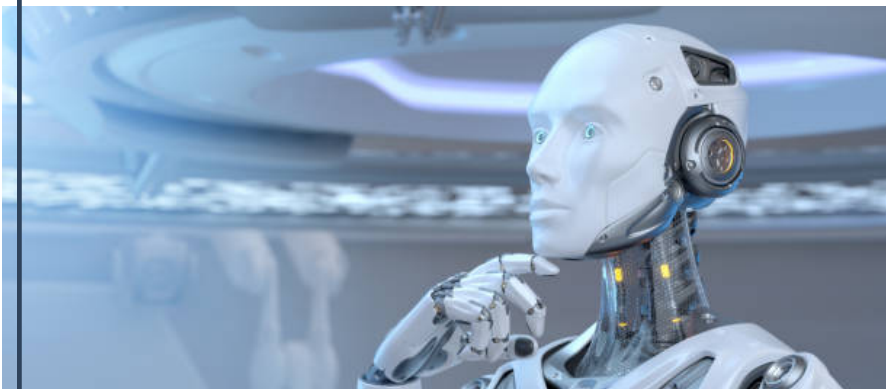

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

Crossref

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 205 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tizimidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	

EKSPORTGA CHIQARILADIGAN MAHSULOTLAR UCHUN ZAMONAVIY QADOQLASHNING AHAMIYATI VA TENDENSIYALARI

Xidirov Shohrux Bobur o'g'li

“O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati markazi”
davlat muassasasi yetakchi mutaxassisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlash texnologiyalarining o'rni, ular orqali mahsulot sifatini saqlash, brend qiymatini oshirish va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Muallif O'zbekiston eksport mahsulotlarining joriy qadoqlash holatini tahlil qilib, xalqaro tajribalar bilan taqqoslaydi va zamonaviy qadoqlash bo'yicha istiqbolli yo'nalishlarni belgilaydi. Shuningdek, ekologik toza, aqlli va funksional qadoqlash yechimlarining eksport salohiyatini oshirishdagi roli yoritiladi.

Kalit so'zlar: eksport, qadoqlash, zamonaviy texnologiyalar, ekologik qadoq, raqobatbardoshlik, xalqaro talablar, organik mahsulotlar, marketing strategiyasi.

Abstract: This article examines the role of modern packaging technologies for export-oriented products, exploring how they can preserve product quality, enhance brand value, and ensure competitiveness in the international market. The author analyzes the current state of packaging for Uzbekistan's export products, compares it with international practices, and identifies promising directions for modern packaging. Additionally, the article highlights the role of environmentally friendly, smart, and functional packaging solutions in strengthening export potential.

Key words: export, packaging, modern technologies, eco-friendly packaging, competitiveness, international requirements, organic products, marketing strategy.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль современных технологий упаковки для экспортно-ориентированной продукции, возможности сохранения качества товаров, повышения ценности бренда и обеспечения конкурентоспособности на международном рынке за счёт этих технологий. Автор анализирует текущее состояние упаковки экспортной продукции Узбекистана, сравнивает его с международным опытом и определяет перспективные направления в области современной упаковки. Также освещается роль экологически чистых, умных и функциональных упаковочных решений в повышении экспортного потенциала.

Ключевые слова: экспорт, упаковка, современные технологии, экологичная упаковка, конкурентоспособность, международные требования, органическая продукция, маркетинговая стратегия.

Bugungi globallashuv davrida mahsulotlarni xalqaro bozorlarga chiqarish jarayoni ularning sifati, tannarxi yoki ishlab chiqaruvchining brend obro'si bilangina emas, balki qadoklash sifati va vizual jozibadorligi bilan ham bevosita bog'liq bo'lib bormoqda. Ayniqsa, oziq-ovqat, qishloq xo'jaligi mahsulotlari va organik toifadagi tovarlar eksportida qadoklash omili strategik vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Bu jihat, o'z navbatida, raqobatbardosh mahsulot yetkazib berish va iste'molchi ishonchini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Zamonaviy qadoklash tizimi eksport mahsulotlari uchun bir qator funksional vazifalarni bajaradi:

Himoya funksiyasi – mahsulotni tashish, omborlash va yetkazib berish bosqichlarida tashqi zarar ta'siridan himoyalaydi, fizikaviy va gigiyenik xavfsizlikni kafolatlaydi;

Marketing funksiyasi – xaridor e'tiborini jalb etish, tovar brendi haqidagi dastlabki taassurotni shakllantirish hamda savdo hajmini oshirish vositasi sifatida xizmat qiladi;

Axborot funksiyasi – mahsulot tarkibi, ishlab chiqaruvchi to'g'risida ma'lumot, sertifikatlash talablari, yaroqlilik muddati va boshqa muhim texnik ma'lumotlarni iste'molchiga yetkazadi;

Ekologik funksiyasi – atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga qaratilgan holda, qayta ishlanadigan yoki ekologik toza materiallardan foydalanishni nazarda tutadi.

Shu boisdan, eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar qadog'ining texnologik darajasi, dizayn sifati va ekologik mezonlarga mosligi xalqaro savdo tizimida muvaffaqiyatga erishishda muhim omilga aylanmoqda. O'zbekiston eksport salohiyatini oshirish yo'lida mahsulot qadog'i madaniyatini takomillashtirish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish, shuningdek, "yashil qadoklash" tamoyillarini joriy etish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Atrof-muhitga zarar keltirmaydigan oziq-ovqat mahsulotlarini qadoqlash va biologik parchalanadigan vositalariga o'tish — har qanday oziq-ovqat biznesi uchun biroz murakkab jarayon bo'lishi mumkin.¹ Bu yerda asosiy vazifa — tabiatga g'amxo'rlik qilish bilan xarajatlarni muvozanatlash. Ammo yashil yo'lni tanlaganingizda, uning ta'sirini yaxshilab tushunish muhim.

Ekologik toza qadoqlashning afzalliklari:

Oziq-ovqat mahsulotlari uzoqroq saqlanadi, bu esa kamroq qaytarish va chiqindilarni kamaytirishga yordam beradi.

Odamlar atrof-muhitni asraydigan mahsulotlarni yoqtirishadi, bu sizning brendingiz obro'sini oshiradi.

Ko'pgina ekologik toza materiallar qayta ishlanadi yoki kompost qilinadi, chiqindilarni kamaytirish maqsadlariga mos keladi.

Yashil yechimlarni izlovchilar ko'paymoqda, shu sababli bu sizning brendingizga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Albatta, ba'zi qiyinchiliklar ham bor: boshlang'ich xarajatlar biroz yuqoriroq bo'lishi mumkin va ba'zi biologik parchalanadigan qadoq turlari oson topilmasligi mumkin. Ammo ko'plab oziq-ovqat bizneslari ekologik toza qadoqlashga o'tib, uzoq muddatda bunga arziydiganini ko'rgan. Natijada, chiqindilar kamayishi va mijozlarning ijobiy munosabati tufayli bu xarajatlar o'zini oqlaydi. Shunday ekan, ekologik toza qadoqlash nafaqat tabiat uchun, balki biznesingiz uchun ham foydalidir.

Dunyo plastik ifloslanish inqirozi bilan yuzlashmoqda. 1950-yildan buyon insonlar 8 milliard tonnadan ortiq plastik ishlab chiqargan, shundan yarmidan ko'pi to'g'ridan-to'g'ri chiqindixonalariga yuborilgan va atigi taxminan 9%i qayta ishlangan. Plastik atrof-muhitga sekin, ammo aniq zarar yetkazadi — toksik kimyoviy moddalarni tuproq va yer osti suvlarga oqizishidan tortib, uni xabarsiz qabul qilgan hayvonlarning to'g'ridan-to'g'ri o'pkasi tiqilib qolishi yoki zaharlanishiga olib kelishigacha.²

1-jadval. Eng ko'p plastik chiqindi chiqaradigan 10 ta davlat³

No	Davlat nomi	Chiqindi miqdori (tonna)
1	Xitoy	37,6
2	AQSh	22,86
3	Hindiston	7,4
4	Braziliya	4,9
5	Mexiko	4,1
6	Yaponiya	3,8
7	Germaniya	3,6
8	Indoneziya	3,5
9	Tailand	3,3
10	Italiya	3,2

Jahon bozorida hozirgi kunda quyidagi zamonaviy qadoqlash tendensiyalari kuzatilmoqda:

- Ekologik toza (eco-friendly) qadoqlash – bioplastik, qog'oz, kraxmal asosidagi materiallardan foydalanish.
- Aqlli qadoqlash (smart packaging) – mahsulot holatini kuzatuvchi sensorlar, QR kodlar orqali qo'shimcha ma'lumot beruvchi texnologiyalar.

- Minimalistik dizayn – ortiqcha bezaklarsiz, sodda va aniq axborot beruvchi qadoqlar.

- Brendga mos vizual yechimlar – milliy unsurlar, ranglar va logotiplar orqali brend imijini oshirish.

O'zbekiston eksportchilarining aksariyati mahsulotni xalqaro bozorga olib chiqishda qadoqlash talablariga to'liq rioya qilmayapti. Bunga sabab:

- Yetarli texnologik baza yo'qligi;

- Xalqaro qadoqlash standartlari bo'yicha yetarli ma'lumotning yo'qligi;

- Sertifikatlashtirish va markirovkalashdagi qiyinchiliklar.

Ushbu yo'nalishni rivojlantirishda bir qancha yondashuvlar mavjud:

- Qadoqlash bo'yicha xalqaro ISO 18601 va ISO 22000 kabi standartlarni joriy etish;

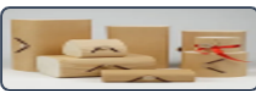
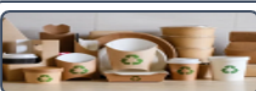
1 "Sustainable Chemistry and Pharmacy" журнали.

2 WWW.Worldpopulationreview.com интернет нашри.

3 WWW.Worldatlas.com интернет нашри.

- Mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun qadoqlash dizayni va texnologiyalari bo'yicha treninglar tashkil etish;
- Qadoqlash uskunalari zamonaviylashtirish va subsidiya orqali qo'llab-quvvatlash.

	Bioplastik qadoqlar Tabiiy materiallardan (masalan, kraxmal, makkajo'xori) tayyorlanadi, biologik parchalanadi.
	Qog'oz va karton qadoqlar Qayta ishlangan qog'oz yoki kartondan tayyorlanadi, osonlikcha parchalanadi va qayta ishlatiladi.
	Bambuk qadoqlar Bambukdan yasalgan qadoqlar mustahkam va tabiiy parchalanadigan materialdan iborat bo'ladi.
	Yog'och qadoqlar Tabiiy yog'ochdan yasalgan qadoqlar ekologik toza va barqaror.
	Shishadan yasalgan qadoqlar Qayta ishlatiladigan va qayta ishlash mumkin bo'lgan shisha idishlardir.
	Metall qadoqlar (alyuminiy, po'lat) Uzoq muddat saqlanadi, yengil, zich va qayta ishlanadigan qadoqlar.
	Qayta ishlangan plastik qadoqlar Avval ishlatilgan plastikdan qayta ishlab chiqarilgan materiallardan tayyorlangan qadoqlar.
	Kompost qilinadigan qadoqlar Maxsus muhitda tez parchalanadigan va kompostga aylanishi mumkin bo'lgan qadoqlar.
	Sun'iy texnologiyalar asosidagi qadoqlar Ustunlik beriladigan aralash materiallardan tayyorlanadi, bloklovchi xususiyatga ega, qayta ishlatiluvchi qadoqlar.

1-rasm. Ekologik toza oziq-ovqat o'rovlarining turlari⁴

Respublikamizda ham zamonaviy qadoqlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, 2025-yil 8-aprel sanasida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining eksport salohiyatini oshirish, hamda qayta ishlash zanjirini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 136-sonli Qarori qabul qilindi. Unga ko'ra, meva-sabzavot mahsulotlarini yetishtirish, qayta ishlash, saqlash va realizatsiya qilish samaradorligini oshirish maqsadida:

2028-yil 1-yanvarga qadar meva-sabzavot mahsulotlarini zamonaviy qadoqlarda realizatsiyaga chiqaradigan hamda quyidagi barcha shartlarga bir vaqtning o'zida javob beradigan tadbirkorlik subyektlari uchun foyda solig'i va o'zlarining xodimlari uchun jismoniy shaxslardan olinadigan ijtimoiy soliq stavkalari 1 foiz etib belgilanadi:

Har oyda har bir xodimga ish haqi miqdori mehnatga haq to'lash eng kam miqdorining ikki baravaridan kam bo'lmagan miqdorda hisoblanganda;

Zamonaviy qadoqlangan meva-sabzavot mahsulotlarini soliq davrida realizatsiya qilishdan tushgan umumiy tushum jami tovarlarni (xizmatlarni) realizatsiya qilishdan olingan daromadning kamida 50 foizini tashkil etganda;

b) 2027-yil 1-aprelga qadar dukakli mahsulotlarni ekish, yig'ib olish va saralash uskunolari importi uchun bojxona boji 1 foizlik stavkada qo'llaniladi.

Shuningdek, 2025–2026-yillarda meva-sabzavot mahsulotlarini aholi tomorqalari, dehqon va fermer xo'jaliklaridan yig'ib, saralab, zamonaviy qadoqlab, shartnoma asosida realizatsiya qilgan qishloq xo'jaligi kooperativlariga qadoq xarajatlarining 25 foizi, biroq har bir qadoq uchun 3 000 so'mdan ko'p bo'lmagan

4 "ScienceDirect" журнаli maqolasi.

miqdorda, "Savdoni rivojlantirish kompaniyasi" AJ tomonidan Davlat byudjeti parametrlari doirasida Savdoga ko'maklashish jamg'armasi hisobidan qoplab beriladi.

Ushbu yaratilgan imkoniyatlar mahalliy oziq-ovqat mahsulotlarini qadoqlashni yangi bosqichga olib chiqishga katta hissa qo'shib, ekologiyaga ham ijobiy ta'sir qiladi.

Xulosa o'rinda shuni aytish joizki, plastik qadoqlash ba'zi jiddiy muammolarni yuzaga keltiradi. Okeanlarimiz va chiqindi maydonlarimizda plastik chiqindilarning to'planishi, mayda mikro va nano plastiklarning har joyga tarqalishi, shuningdek, qadoqlash materiallaridan oziq-ovqatga kimyoviy moddalarning aralashib, salomatlikka xavf tug'dirishi kabi masalalar mavjud. Shu sababli, jamiyatda ekologik qadoqlashni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sustainable Chemistry and Pharmacy jurnali. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal>
2. World Population Review internet nashri. URL: <https://www.worldpopulationreview.com>
3. World Atlas internet nashri. URL: <https://www.worldatlas.com>
4. ScienceDirect jurnali maqolasi. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article>
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 8-apreldagi "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining eksport salohiyatini oshirish, hamda qayta ishlash zanjirini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 136-sonli Qarori. URL: <https://lex.uz>
6. Jahon bankining rasmiy sahifasi: Plastic Waste Management and Policy. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/brief/solid-waste-management>
7. UNEP – Birlashgan Millatlar Tashkilotining atrof-muhit dasturi. URL: <https://www.unep.org>
8. Statista portali: Plastic Pollution Worldwide – Key Statistics. URL: <https://www.statista.com/topics/5401/plastic-waste/>
9. National Geographic: Planet or Plastic? maxsus loyihasi. URL: <https://www.nationalgeographic.com/environment/article/plastic-pollution>
10. Packaging Europe portali: Sustainable Packaging Trends 2024. URL: <https://www.packagingeurope.com>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
